

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA ANTONESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 31029/05)

Hotărâre

21 februarie 2012

Definitivă

21/05/2012

Hotărârea a devenit definitivă în condițiile prevăzute la articolul 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Antonescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 31 ianuarie 2012,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 31029/05 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Ion Antonescu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 25 august 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul a fost reprezentat de C. Durgheu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul consideră condamnarea sa pentru calomnie ca fiind o ingerință nejustificată în dreptul său la libertatea de exprimare.

4. În urma abținerii domnului Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții), Președintele camerei l-a desemnat pe domnul Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții).

5. La 12 ianuarie 2010, camera a hotărât să comunice Guvernului capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din convenție. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

6. Reclamantul s-a născut în 1950 și locuiește în București.

7. În 2001, acesta a fost numit secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii.

8. În ianuarie 2003, reclamantul i-a solicitat lui I.C., fost ministru al Culturii și președinte al Uniunii Teatrale din România (denumită în continuare „Uniter”), informații privind un proiect susținut din finanțele statului și având ca obiect construirea unui cămin de bătrâni pentru artiștii nevoiași. La 11 februarie 2002, I.C. i-a răspuns indicând demersurile făcute și cele aflate în desfășurare.

9. În 2002 și 2003, Uniter a organizat gale pentru a strânge fonduri de la instituții publice și private în vederea subvenționării necesităților artiștilor nevoiași.

10. La 9 și 10 ianuarie, precum și la 6 martie 2003, Uniter a informat teatrele cu privire la evoluția programelor de ajutorare a artiștilor. La 9 februarie și 31 iulie 2003, Uniter a comunicat Ministerului Culturii informațiile respective, împreună cu un raport de activitate și un bilanț.

11. Prin scrisoarea circulară din 9 ianuarie 2004, reclamantul a solicitat directorilor celor 42 de teatre publice din România să facă demersuri pe lângă I.C. pentru a obține informații privind folosirea fondurilor strânse de Uniter de la aceste teatre și alte instituții publice și private în cadrul programelor de sprijinire a artiștilor.

12. În scrisoare se preciza:

„nu cunoaștem modul în care au fost folosite aceste sume [...] dacă mai există încă sau dacă au fost cheltuite în alte scopuri”, „nu avem în posesie documente care să ateste folosirea acestor sume și a dobânzilor bancare sau transferul acestora în alte conturi”, „Uniter avea obligația să facă publice informațiile privind suma totală strânsă și cea cheltuită, dar, din păcate, ulterior strângerii de fonduri, constatăm o suspectă tăcere” și „din cauză că [...] nu cunoaștem destinația fondurilor, vă rog să faceți demersurile necesare pe lângă I.C. cerându-i informații privind conturile și documente justificative privind folosirea acestora”.

Reclamantul a făcut un calcul detaliat al dobânzilor bancare pe care Uniter și le-ar fi însușit și a atras atenția directorilor teatrelor asupra faptului că, în martie 2004, cu ocazia zilei mondiale a teatrului, era posibil ca Uniter să folosească „aceleași metode de lucru”. În consecință, acesta a considerat că, înainte de formularea unei noi cereri de finanțare, era necesar ca Uniter să justifice folosirea fondurilor precedente.

13. Scrisoarea circulară a făcut obiectul unor articole de presă, unele foarte critice, prin care se ridicau întrebări privind legalitatea gestionării fondurilor de către Uniter.

14. I.C. a formulat plângere pentru calomnie și a solicitat despăgubiri cu valoare de simbol. Acesta susținea că din scrisoarea circulară din 9 ianuarie 2004 reieșea că Uniter deturnase fondurile destinate ajutorării artiștilor nevoiași, deși Uniter informase de fiecare dată ministerul, finanțatorii și alte autorități publice cu privire la folosirea sumelor respective. Acesta a precizat că informațiile respective au fost publicate și în Monitorul Oficial. În fine, acesta a considerat că era vorba despre o răzbunare politică din partea reclamantului, care a fost numit în funcția de secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii în urma plecării lui I.C. de la conducerea ministerului.

15. Prin hotărârea din 19 octombrie 2004, Judecătoria București a respins plângerea considerând că reclamantul nu îi imputase lui I.C. fapte concrete, ci solicitase informații privind folosirea fondurilor colectate de la teatre, instituții publice aflate în subordinea Ministerului Culturii.

16. Recursul introdus de I.C. a fost admis de Tribunalul Braşov, care, prin hotărârea definitivă din 10 mai 2005, l-a condamnat pe reclamant pentru calomnie şi l-a obligat la plata unei amenzi penale de 30 milioane de lei româneşti (aproximativ 800 euro) şi la plata sumei de 1 000 lei româneşti (mai puţin de 1 euro) cu titlu de daune în beneficiul lui I.C.

17. Tribunalul a hotărât că pasajele sus-menţionate sugerau ideea, preluată de presă, că Uniter şi preşedintele acesteia deturnaseră fonduri colectate de la teatre şi alte instituţii publice şi private. Tribunalul a constatat că, începând din 2003, Uniter prezentase Ministerului Culturii decontul sumelor respective, raportul de activitate şi bilanţul.

18. De asemenea, tribunalul a remarcat că, în urma scrisorii circulare, Uniter a făcut obiectul mai multor controale efectuate de minister şi inspectori fiscali şi că instanţele sesizate pentru verificarea legalităţii sancţiunilor aplicate le-au anulat întrucât nu au constatat nicio eroare sau deturnare în evidenţele contabile.

19. În fine, tribunalul a observat că reclamantul acuza Uniter că a transferat bani în conturile bancare proprii şi că a perceput dobânzi la acele sume, deşi în realitate aceste sume fuseseră transferate la trezoreria publică şi erau scutite de dobânzi.

20. În legătură cu aceste elemente, tribunalul a concluzionat că reclamantul nu acţionase cu bună-credinţă, ci cu intenţia să prejudicieze reputaţia lui I.C. în rândul opiniei publice şi al profesioniştilor din teatru, transmitând ideea, lipsită de temei faptic, că acesta deturnase fonduri.

II. Dreptul intern relevant

21. Dispoziţiile Codului penal în vigoare la momentul faptelor prevăd următoarele:

Art. 206. Calomnia

„Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancţiune penală, administrativă sau disciplinară, ori dispreţului public, se pedepseşte cu închisoare de la 2 luni la 2 ani sau cu amendă.”

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 10 din convenţie

22. Reclamantul se plânge de o atingere adusă dreptului său la libertatea de exprimare şi pretinde că a fost încălcat art. 10 din convenţie, redactat astfel:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie şi libertatea de a primi sau de a comunica informaţii ori idei fără amestecul autorităţilor publice şi fără a ţine seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societăţile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăţi, care implică datorii şi responsabilităţi, poate fi supusă unor formalităţi, condiţii, restricţii sau sancţiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea naţională, integritatea teritorială sau siguranţa publică, apărarea ordinii şi prevenirea infracţiunilor, protecţia sănătăţii sau a moralei, protecţia reputaţiei sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informaţii confidenţiale sau pentru a garanta autoritatea şi imparţialitatea puterii judecătoreşti.”

A. Cu privire la admisibilitate

23. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din convenţie. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

24. Reclamantul afirmă că prin condamnarea lui s-a adus atingere dreptului la libertatea de exprimare, deși el ceruse cu bună-credință și în exercițiul funcțiilor sale ministeriale informații privind folosirea fondurilor publice. Acesta consideră că respectiva condamnare nu era necesară într-o societate democratică.

25. Guvernul consideră că motivarea reținută de Tribunalul Brașov pentru condamnarea reclamantului este relevantă și suficientă. Acesta consideră că, în virtutea înaltei funcții publice ocupate de reclamant, acesta din urmă ar fi trebuit să facă verificări minuțioase înainte de a transmite teatrelor acuzații foarte grave, care puneau la îndoială probitatea profesională a lui I.C., personalitate foarte cunoscută în domeniul cultural.

26. Ținând seama de falsitatea afirmațiilor respective și de lipsa de rigoare și măsură a reclamantului, care a omis să ia cunoștință de faptul că la minister existau, încă din 2003, documente justificative ale folosirii fondurilor colectate, Guvernul consideră că reclamantul a acționat cu rea-credință, cu intenția să prejudicieze reputația lui I.C.

27. În opinia Curții, condamnarea reclamantului se analizează, în mod incontestabil, ca o „ingerință” în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare. Este incontestabil, având în vedere hotărârea din 10 mai 2005, că ingerința era „prevăzută de lege”, mai precis de art. 206 C. pen., și că urmărea un scop legitim, și anume „apărarea drepturilor altei persoane”, mai precis a reputației lui I.C.

28. Curtea amintește apoi că acuzarea, în mod direct, a unei persoane anumite implică pentru autorul afirmațiilor în litigiu obligația de a oferi un temei faptic suficient în cadrul unei proceduri deschise împotriva acelei persoane. În plus, Curtea amintește că libertatea de exprimare este subordonată condiției ca cei în cauză să acționeze cu bună-credință, în sensul de a furniza informații exacte și demne de încredere [*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, pct. 98-101].

29. În speță, Curtea constată că scrisoarea incriminată conținea imputări de fapte, mascate însă, la adresa Uniter-ului și a președintelui I.C., acuzați că au trecut sub tăcere folosirea fondurilor publice colectate de la teatre pentru ajutorarea artiștilor nevoiași. Imputările respective au fost apoi preluate de presă în articole critice, care puneau la îndoială onestitatea Uniter-ului și a președintelui acesteia.

30. După exemplul instanțelor interne, Curtea consideră că afirmațiile reclamantului nu aveau temei faptic. Curtea observă că Uniter a transmis ministerului bilanțul folosirii fondurilor și că instanțele interne care au verificat gestionarea conturilor Uniter nu au sesizat nicio eroare sau deturnare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Constantinescu împotriva României*, nr. 28871/95, pct. 73, CEDO 2000-VIII).

31. În măsura în care reclamantul invocă buna sa credință, trebuie remarcat că, deși ministerul era în posesia bilanțului fondurilor în litigiu, reclamantul l-a acuzat totuși pe I.C. că a păstrat o „suspectă tăcere” pe această temă. Prin urmare, argumentul întemeiat pe pretinsa bună-credință nu poate fi reținut [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ivanciuc împotriva României* (MC), nr. 18624/02, 8 septembrie 2005].

32. În consecință, Curtea consideră ca fiind „relevantă și suficientă” motivarea reținută de Tribunalul Brașov pentru a concluziona că reclamantul a adus atingere onoarei lui I.C. și pentru a-l condamna.

33. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței în litigiu, Curtea reamintește că natura și gravitatea pedepselor aplicate sunt elemente care trebuie luate în considerare. În speță, trebuie remarcat că valoarea amenzii nu era excesivă și că despăgubirile nu aveau decât o valoare simbolică.

34. Având în vedere circumstanțele speței, Curtea consideră că respectiva condamnare a reclamantului nu era disproporționată cu scopul legitim urmărit și că ingerința în litigiu poate, în consecință, să fie considerată „necesară într-o societate democratică”.

35. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 10 din convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 din convenție

36. Reclamantul se plânge de verdictul din acțiunea soluționată prin hotărârea din 10 mai 2005, în măsura în care Tribunalul Brașov ar fi interpretat în mod arbitrar actele de la dosar. Acesta invocă art. 6 § 1 din convenție, care prevede:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

37. Ținând seama de ansamblul elementelor de care dispune, și în măsura în care este competentă să se pronunțe asupra acuzațiilor formulate, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor și libertăților garantate de convenție sau de protocoalele sale.

38. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins ca fiind în mod vădit nefondat, în temeiul art. 35 § 3 și art. 35 § 4 din convenție.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din convenție și inadmisibilă pentru celălalt capăt de cerere;

2. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 10 din convenție.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 21 februarie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte